



De laatste seminaristen

Hoe kijken wij terug op Hageveld in de jaren zestig?

Paul Besseling
en Kees Swan

Inhoud

Dat had niemand voorzien	1
Wie zijn 'wij'?	2
Iedereen herinnert zich de eerste dag	5
Orde, regelmaat en rust	7
Sport en spel. Gods speeltuin?	10
Niet voor iedereen was het goed toeven in "Gods speeltuin"	13
De veranderingen in het dagelijks leven	15
En de roeping?	18
Was het een goede school?	20
Was het een goed het internaat?	22
Wat heeft deze leerschool voor het leven ons gebracht?	24
Nawoord	

Dat had niemand voorzien

In september 1963 togen wij als twaalfjarige jongens naar het Klein Seminarie Hageveld in Heemstede. Wij waren voorbestemd om de ruggengraat van de katholieke geloofsgemeenschap in Noord-Holland te worden. Een groot deel van ons werd na twaalf jaar studie tot priester gewijd, zo was de verwachting, om vervolgens celibatair de kerk van Rome te dienen. Het liep anders, heel anders.

De voortekenen van de op handen zijnde ingrijpende veranderingen waren er al wel. Paus Johannes XXIII had het tweede Vaticaanse Concilie bijeengeroepen om de kerk te moderniseren, en theologen zoals pater Schillebeeckx pleitten voor de Nouvelle Théologie. Maar dat het maatschappelijk en religieus leven zo ingrijpend zou

veranderen had destijds niemand voorzien. Een groot deel van die veranderingen hebben wij intensief meebeleefd. Symbool voor de verandering in onze directe omgeving was de naamsverandering in 1967 van Klein Seminarie Hageveld in Bisschoppelijk College Hageveld. Formeel gezien behoorden wij inderdaad tot de laatste seminaristen. Maar ook feitelijk, want onze groep van tachtig jongens ‘met roeping’ was de eerste lichting op Hageveld die uiteindelijk geen enkele priester voortbracht.



Paus Johannes XXIII opent het Tweede Vaticaans Concilie.

Hoe kijken wij 50 jaar later terug op die bewogen periode? Die vraag staat hier centraal. We hebben de vraag voorgelegd aan onze klasgenoten tijdens de reünie op 8 juli 2017 bij gelegenheid van het 200-jarig bestaan van Hageveld. Het Hageveld dat intussen ook geen Bisschoppelijk College meer is, maar ontdaan van elke kerkelijke bemoeienis een categoriaal Atheneum in de regio Haarlem. Voor ons heeft de vraag extra betekenis want de Hageveld tijd viel in onze formatieve jaren. Sociaal psychologen benadrukken



De reünisten op 8 juli 2017 op Hageveld

dat de ervaringen opgedaan in die periode van het leven een stempel drukken op de normen en waarden die ieder individueel de rest van zijn leven met zich draagt. Een van ons schrijft: 'Uiteindelijk heeft de periode Hageveld mij sterk gevormd en is de basis geweest voor mijn denken en handelen in mijn verdere leven.' Sociologen voegen daar aan toe dat de maatschappelijke veranderingen die optreden tijdens de puberjaren en de vroege adolescentie een generatie als geheel markeren. Door de gebeurtenissen in de jaren zestig gingen wij behoren tot wat nu bekend staat als de Flower Power generatie. In die zin heeft de vraag niet alleen betekenis voor onszelf, wellicht is het ook van historisch belang om vast te leggen hoe wij, de laatste seminaristen, de gebeurtenissen van destijds hebben ervaren.

Wie zijn 'wij'?

Wij, dat zijn in de eerste plaats de twee auteurs van dit artikel. Maar bij onze terugblik putten wij uit de gesprekken en de schriftelijke interviews met 37 andere klasgenoten die meededen aan de reünie. Sommigen van die klasgenoten hebben precies van

Hoe moeten we in dit artikel omgaan met ook de negatieve aspecten die uit de interviews met onze klasgenoten naar voren komen, zoals de slechte kwaliteit van lesgeven van bepaalde leraren, het soms harde klimaat van leerlingen onderling en het ongepaste gedrag van sommige leidinggevendenden van het internaat?

We hebben gekozen voor een getrouwe weergave van wat onze klasgenoten ervaren hebben, met dien verstande dat we geen namen noemen. Het gaat ons niet om een aanklacht tegen individuele leraren, mede-leerlingen of leidinggevendenden van het internaat, het is geen juridisch betoog. Het is oral history. We willen een bijdrage leveren aan de geschiedschrijving, hoe wij die bijzondere periode ervaren hebben.

1963 tot 1969 op Hageveld gezeten, sommigen een jaartje langer, anderen een paar jaar korter. Hoe representatief is deze groep? Het beeld dat wij schetsen zou te positief gekleurd kunnen zijn omdat niet iedereen wil meedoen aan een reünie. Die vertekening kan niet heel groot zijn want van alle klasgenoten die we opspoorden wilden slechts enkelen niet meedoen. En dat leek meer uit desinteresse voort te komen dan uit angst om negatieve ervaringen op te rakelen.

We hadden verwacht tot een bijzondere groep in de samenleving te gaan behoren, de kaste van priesters die in lange zwarte jurken op straat liep, en dat is bepaald niet gebeurd. Nu we elkaar na vijftig jaar wat onwennig in de ogen keken bleek ieder individueel een bijzonder verhaal te hebben, maar de groep als geheel is in veel opzichten eigenlijk heel normaal. Weliswaar is iedereen hoogopgeleid, als twaalfjarige waren we immers allemaal geslaagd voor het toelatingsexamen gymnasium, maar afgezien daarvan zijn de verschillen met onze leeftijdsgenoten klein.

Enkelen van ons hebben nog wel colleges gevolgd op de Katholieke Theologische Hogeschool in Amsterdam dat in de plaats kwam van het zojuist opgeheven Groot Seminarie Warmond, maar daar bleef het bij. Het merendeel koos na Hageveld van meet af aan voor een andere academische of hogere beroepsopleiding. Na de vervolgopleiding ging een derde van ons werken in het bedrijfsleven, twee derde in de zorg, het welzijnswerk, het openbaar bestuur of

het onderwijs. Kunnen we hier uit afleiden dat de voormalige seminaristen vooral spirituele, sociale of publieke functies kozen? Nee, niet echt. Want als we de statistieken er naast leggen dan blijkt de beroepskeuze van onze groep niet heel veel af te wijken van die van onze even hoogopgeleide leeftijdsgenoten.

De helft van ons is een paar jaar terug met een of andere vorm van vroegpensioen gegaan, in enkele gevallen gedwongen door ernstige gezondheidsproblemen. En nu iedereen intussen 66 of 67 jaar oud is zijn ook de meeste anderen gestopt met werken. Slechts enkelen verrichten nog betaalde werkzaamheden, meestal voor een of enkele dagen in de week. Ook wat betreft het patroon van stoppen met werken wijkt onze groep niet wezenlijk af van onze leeftijdsgenoten. Vrij veel tijd besteden we aan vrijwilligerswerk, bestuursfuncties, creatieve activiteiten en lezen. Maar bovenaan het lijstje met tijdsbestedingen staan toch sportieve activiteiten, op afstand gevolgd door klussen in en om het huis en opa-dagen. Ook vrij doorsnee.



Tijdens de bijeenkomst vooraf in Vijfhuizen

Een van de meest in het oog springende gegevens is dat wij samen 85 kinderen hebben. Heel normaal voor een groep van 39 mannen, maar dat wij zoveel kinderen zouden hebben had beslist niemand vijftig jaar geleden verwacht. Het wil ook zeggen dat vrijwel iedereen een partner heeft; drie van ons overigens een mannelijke partner, om nog maar weer een ander in het oog springend gegeven te noemen. De groep is behoorlijk honkvast, twee derde woont nog altijd in Noord Holland, de meesten in de dorpen van Noord Holland, indertijd het belangrijkste rekruteringsgebied van Hageveld. En het blijkt dat bijna iedereen trouw is gebleven aan de eerste partner. Dat laatste is mogelijk wel een verschil met onze leeftijdsgenoten, onze groep lijkt meer dan gemiddeld loyaal.

Maar het meest opmerkelijke gegeven uit de schriftelijke interviews is wel dat in de antwoorden van 25 van de 39 ex-klasgenoten woorden als roeping, kerk, geloof of religie in het geheel niet voorkomen, terwijl het hebben van 'roeping' destijds toch de

drijfveer was om naar Hageveld te gaan. Zoals een van ons schreef: 'Ik meende zeker roeping te hebben. Als kind al. Ik dacht dat het priesterschap mijn weg was en voelde mij heel goed in de kerk. Ik had een rotsvast geloof.' Maar anno 2017 is van dat rotsvaste geloof bij de meesten van ons zo goed als niets meer terug te vinden.

Iedereen herinnert zich de eerste dag

Die eerste dag werden we als twaalfjarige jongetjes door onze ouders weggebracht. We kwamen uit elke uithoek van Noord Holland, van Texel, uit West-Friesland, Het Gooi , Amsterdam, De Kaag, de Haarlemmermeer en Kennemerland. Voor ieder van ons een reis om nooit te vergeten. Sommigen kwamen met de auto, anderen, minder gefortuneerd, met het openbaar vervoer. Voor de meesten betekende dat een treinreis met een spannende overstap op Amsterdam CS. Je ouders bleken te weten hoe dat moest. Dan met de bus van station Haarlem naar het Wipperplein in Heemstede en tot slot een wandeling over de oprijlaan die een eeuwigheid leek te duren. Aan het eind daarvan doemde omringd door bossen en vijvers de indrukwekkende voorgevel op. Boven de imposante voordeur prijkten de nog onbekende woorden Porta Coeli. Al snel zouden we in de Latijnse les leren dat het Deur naar de Hemel betekende. Is dat ook zo geweest? Op het bordes werden we verwelkomd door de prefect van de eerste en tweede klas. Met zijn enorme gestalte gehuld in een zwarte toga maakte de prefect meteen een diepe indruk op ons, maar nog meer op onze ouders. Hij zou de eerste jaren onze mentor zijn, hun aanspreekpunt.



Een leerling met zijn ouders wordt op de eerste dag verwelkomd op het bordes.

Onwennig gingen we naar binnen en zochten onze weg in het doolhof aan gangen, trappen en enorme ruimtes. In het linkerdeel van het gebouw huisden de eerste en tweede klas, dat deel heette daarom de Kleine Kant. De hogere klassen huisden in het rechter deel, de Grote Kant. Daar tussenin lag als verbindend element de kapel. Over de hele lengte van de Kleine Kant liep een lange gang, met rechts daarvan achter elkaar zes klaslokalen en een leeszaal, links twee studiezalen met in elk tachtig ouderwetse forse schoolbanken, en daarachter de recreatiezaal. Elders in het gebouw bevonden zich de refter voor de maaltijden, de aula met een heus balkon al ware het een schouwburg en de bibliotheek gevuld met lijvige boeken en marmeren bustes van prelaten. Pas later zouden we Het Voorhuis leren kennen waar de priesterleraren, een enkele lekenleraar en de nonnen huisden.



De kapelgang met rechts de trap naar de slaapzaal



De chambretjes op de slaapzaal

Op de eerste verdieping boven de Kleine Kant lag de slaapzaal voor de eerste en tweede klas. Daar kregen we op alfabet een chambretje toegewezen, een slaapkamertje met een bed, een smalle klerenkast, een opklapkrukje en een wastafeltje met een koudwaterkraan. In de deuropening geen deur maar een gordijntje dat moeder had meegebracht. Zij hielp je deze eerste keer met het inrichten van je kast en het opmaken van je bed. 'Kijk, zo doe je dat, flanellen laken onder, linnen laken boven'. Daarna zou je daar als twaalfjarige zelf de verantwoording voor dragen. Voor hun vertrek wilden je ouders nog even de kapel in om Gods zegen in te roepen en dan was het tijd voor het afscheid. Sommige ouders hadden zichtbaar moeite om dat kleine joch zo achter te laten, maar ze waren ook trots dat ze nu een kind 'op studie' hadden.

De strakke regels voor de dagindeling waren minutieus vastgelegd in het Gele Boekje:

- 6.30 *Hageveld ontwaakt! Een goed begin is het halve werk. Spring daarom direkt je bed uit, bid je morgengebed en je drie Weesgegroetjes, was je flink en kleed je aan. Je bed afhalen en de wasbak schoonmaken is iets, wat er nooit bij in mag schieten.*
- 6.50 *Naar de kapel voor de H. Mis.*
- 7.35 *Na de H. Mis gaan we in stilzwijgen naar de studiezaal voor de ochtendstudie.*
- 8.20 *Na de studie gaan we naar de refter. Je gaat rustig zitten. Je wacht tot alle jongens binnen zijn, terwijl je afblijft van alles wat op tafel staat. Als er gebeld wordt, zwijg je om te kunnen bidden. Als we gegeten hebben, wordt er weer gebeld: wij staan dan op en houden meteen ons mond voor het bidden na tafel.*

.....

De een voelde zich snel thuis. 'In het begin wel wat heimwee, maar dat ging snel over. Ik wende snel aan de mensen om me heen, aan de structuur, aan de begeleiders die niet verdrietig waren als je "stout" was geweest.' De ander helemaal niet. 'Ik wilde al vrij snel weer naar huis. Ik had veel heimwee en ik voelde me moederziel alleen. Het eerste jaar maar één keer in de drie maanden een weekend naar huis. Hoe verzinnen ze het.' 'De eerste weken na de vakanties was ik 's ochtends in de kapel altijd misselijk van de heimwee.' 'Vervelende herinneringen zijn met name het gevoel van heimwee en het gevoel afgesloten te zijn van de buitenwereld.'

Orde, regelmaat en rust

Het internaatsleven werd de eerste jaren gekenmerkt door discipline, gebed en eenvoud. 'De eerste twee jaar was een periode waarin het leven op Hageveld nog vrijwel helemaal afgesloten was van de buitenwereld en gericht op het Rijke Roomse leven. Om 6.30 uur opstaan, veel kapel, stilte-uren, veel studie-uren en verder alles conform heel strakke regels.' Aan dit ritme werd strak de hand gehouden. 'De eerste week had ik al strafwerk omdat ik na de bel 's avonds het silentium verbrak. Ik had met het Stratego-spel de vlag te pakken en ik riep: "Jaaa, ik heb hem!". Ik moest

veertig keer het Gele Boekje overschrijven, een hele klus.' De straffen logen er niet om. 'Ik herinner me nog goed de sleutel over mijn ruggengraat van de leidinggevende in het eerste en tweede jaar, heel naar.' 'Hij sloeg en trapte mij letterlijk de hele gang door, van het begin van de gang tot het eind. "De trap op en naar bed jij". Daar heb ik stilletjes liggen huilen. Het was de avond voor mijn dertiende verjaardag.'

Het leven was sober, zo ook de kwaliteit van het eten. Van huis uit waren we natuurlijk een bepaald menu gewend.

Dat verschilde nogal van de kook-kunsten van de Duitse Franciscanessen in de keuken van Hageveld. Bij de warme maaltijd tussen de middag werd de hutspot



De refter

geserveerd met een vleessaus, overigens door velen gewaardeerd, maar ook met de veelzeggende naam 'kattendarmen'. Begrijpelijk dat sommigen hun maaltijd opwaardeerden met meegesmokkelde mosterd. 'Thuis was een warm nest met geweldig eten. Het eten op Hageveld was zeker in de beginjaren een drama. Aardappels waar je de blauwe plekken moest afsnijden en later aardappelen waar je de goede plekken uitsneed om die op te eten.' Na de middaglessen kregen we een tussendoortje, de Potus, van kleffe boterhammen. En 's ochtends en 's avonds bestond het broodbeleg uit niet veel meer dan een schaaltje hagelslag of twee plakjes cervelaatworst. Het vereiste best wel wat techniek om dat te verdelen over pakweg vier tot zes boterhammen. Dat probleem deed zich overigens niet voor op vastendagen, want dan was er geen broodbeleg. In al zijn eenvoud kon het eten trouwens ook best lekker zijn. Als er hete bliksem werd geserveerd, dat wil zeggen aardappelen vermengd met appelmoes en met hachee, dan waren de extra schalen niet aan te slepen.



Hoogmis in de kapel

Als een van de priesters jarig was zongen we hem voor het eten toe, zo luid dat hij het in Het Voorhuis zou horen, niet in het Nederlands maar in het Latijn: *Io vivat, Io vivat, nostrorum sanitas*. Het zingen in het Latijn deed ons beseffen dat we geen doorsnee jongens waren maar uitverkorenen. Dat Harry Potter-achtig kostschoolgevoel werd versterkt door de Latijnse naam die elke klas zichzelf gaf, zoals *Concordia*, *Fortitudo* of *Veritas*. De klas vóór ons gaf uiting aan de verandering die er aan zat te komen door zich *Renovatio* (Vernieuwing) te noemen. Wij gingen een stap verder en braken met het Latijn, wij kozen een Italiaanse naam, *Avanti*. Want om een Nederlandse naam te kiezen, of zelfs helemaal geen naam, dat was nog niet aan de orde.

De strakke discipline had een keerzijde. 'Achteraf besef je dat er heel weinig intimiteit is en dat je gevoelsleven daardoor op een achterstand komt vergeleken met jongens buiten een internaat.' 'Ik kon mij wel eens erg eenzaam voelen. Achteraf denk ik dat ik door het systeem te veel geïsoleerd werd van mijn familie. Ik zou het dan ook niet opnieuw doen.' 'Ik heb slechte herinneringen aan de onredelijkheid van autoriteit in sommige situaties. Gelukkig kon ik me er soms aardig tegen verweren.'

Daarentegen geven anderen aan dat ze er ook veel baat van hebben gehad. 'Vooral achteraf heb ik mij gerealiseerd dat een overzichtelijke gemeenschap voor mij een gunstig klimaat gaf om mij te ontwikkelen.' 'Het was voor mij een goede periode met veel structuur, kleinschaligheid en eenvoud. Daar voel ik me prettig bij.' 'De duidelijkheid en de structuur heb ik als positief ervaren.' 'Positief waren de discipline, de vasthoudendheid en het doorzetten.' 'Ik heb ook discipline geleerd. Dat kwam goed van pas bij de avondstudies die ik later volgde.' 'Ik heb er een sterk doorzettingsvermogen ontwikkeld en ik heb geleerd zonder al teveel luxe te (over)leven.'

Weer anderen ervoeren het gesloten internaat paradoxaal genoeg als een bevrijding, als een plek die ruimte bood. 'Het was een bevrijdende beweging vanuit een groot, weinig inspirerend gezin. Een verbreding van de horizon.' 'Het was een ingrijpende overgang vanuit een klein dorp, een arbeidersgezin met acht kinderen. Hageveld bood me ruimte in vele opzichten.' 'Het dorp waarin ik woonde en het grote gezin waarin ik opgroeide benauwden mij. Hageveld kwam als een bevrijding, precies op tijd.'

Sport en spel. Gods speeltuin?

De internaatsleiding keek strak toe op een gezonde en zinvolle tijdsbesteding na schooltijd; ledigheid was des duivels oorkussen. Zo was het Gele Boekje klip en klaar over de juiste besteding van de middagpauze "... waarvan we het eerste half uur op de cour doorbrengen met sport of spel of wandelen, maar niet met zitten of rondhangen".

Op de woensdagmiddagen, zaterdagmiddagen (zaterdagochtend hadden we nog les) en de zondagmiddagen (zondagochtend eerst anderhalf uur studie dan de Hoogmis) stond sport op de eerste plaats: een gezond lichaam in een gezonde geest. En velen hebben daar ook goede herinneringen aan. 'Ik had in de stad alleen straatvoetbal gespeeld, op Hageveld speelde ik voor het eerst op een grasveld met (jarenlang telkens weer geleende) voetbalschoenen.' 'Onder andere door het vele sporten heb ik doorzettingsvermogen geleerd.' Wie herinnert zich niet zijn eigen, bescheiden, overwinning? 'Dat ik in de tweede klas kampioen tafeltennis werd staat me nog helder voor de geest.' 'Wat was ik



Het voetbalelftal van de eerste klas

trots op het winnen van de sportdag en de Ronde van Hageveld'. 'De sport was voor mij een goede uitlaatklep voor de overmatige energie die ik had. Ik kon niet stilzitten en mijn talent voor sport werkte ook goed op mijn zelfvertrouwen.'

Maar als je niet van sporten hield? 'De voetballers waren de helden. Uit dat hout ben ik niet gesneden. Ik heb daarom wel erg veel tijd in de studiezaal doorgebracht.' 'Ik kon met sport niet meekomen omdat ik kinderverlamming heb gehad. Dat was bepaald geen pre. Ik compenseerde dat door wat we nu nerd-gedrag noemen. Dat werkte soms goed, soms ook niet.' 'Ik had niet veel met sport, was vooral bezig met creatieve zaken zoals cabaret en toneel, ook tuinieren en bloemschikken. Ik leerde er ook zelfstandigheid hanteren, zoals het organiseren van verkiezingen, je eigen 'ouderdag' organiseren, bestuursfuncties in de klas vervullen'.

Naast sport was er inderdaad een groot aanbod van activiteiten. Toneel was een groot ding. De jaarlijkse grote toneelproductie werd tot midden jaren zestig ondersteund door topacteur Albert van Dalsum en gerecenseerd in de katholieke kwaliteitskrant *De Tijd*, zodat ex-Hagevelders woonachtig in de pastorieën van Nederland op de hoogte bleven. De vrouwelijke rollen moesten gespeeld worden door jongens. Een stuk over de pausverkiezing, met alleen mannelijke rollen, kwam dan goed van pas. Evenals de stukken van Shakespeare waarin vrouwenrollen standaard door mannen werden vertolkt. Naast de grote



Passiespel in de tweede klas.

toneelproducties onder leiding van de leraren, in onze tijd Don Carlos van Schiller en De Koopman van Venetië van Shakespeare, gingen de leerlingen geleidelijk aan de slag met cabaret. In navolging van groepen als Lurelei keerden wij ons daarin, schrik niet, tegen de gevestigde orde. Wij schreven teksten als "prinses Beatrix is best wel een lekker stuk". Heel gedurfd.



Schaken in de recreatiezaal, en de verkennersgroep onder leiding van een van de leraren.

Naast toneel was er veel ruimte voor muziek. In elk leslokaal stond wel een oefenpiano, anderen speelden viool of trompet, en natuurlijk orgel. Maar al vrij snel kwamen er meer en meer jongens die gitaar speelden en zag het eerste Hageveldse popbandje 'Deposit' het levenslicht. Legendarisch was het optreden in de aula van de Haarlemse band Ekseption onder leiding van muziekleraar Rick van de Linden die met hun opzwepende vertolking van de Vijfde van Beethoven landelijk waren doorgebroken. Voor beeldende kunst was overigens betrekkelijk weinig aandacht, ook al had de school met tekenleraar Willem Snitker een groot beeldend kunstenaar in huis. En dan waren er nog al die andere activiteiten. 'Naast het leren, wat zeker het eerste jaar niet zo goed ging, werden me veel dingen aangeboden waar ik thuis niet de kans voor kreeg, zoals het koor, de verkenners inclusief het kamperen, sporten, toneelspelen enzovoorts.' 'Ik heb ook nog wel prettige herinneringen, zo zat ik bij de verkenners, dat vond ik heel leuk'. 'Ik heb al in de tweede klas leren bridgen van een van de leraren, geweldige kerel.' 'Ik hield van schaken en vissen.' 'Ik had een bloementuin met veel chrysanten waar ik repen voor kon krijgen bij de "heren".'

Maar de leukste herinneringen bewaren de meesten aan wat van het gebaande pad afweek. 'Ik herinner me levendig dat we op de laatste schooldag van het tweede jaar wakker werden geschud door het schoolbandje dat keihard Gloria van de band Them stond te spelen'. 'Gloria? In mijn herinnering was het Ik Heb Geen Zin Om Op Te Staàn van de band Het'. 'Ik vond het heerlijk om 's morgens voor de lessen met een paar klasgenoten te mogen zwemmen in natuurbad Groenendaal.' 's Morgens al om 4 uur met enkelen stiekem studeren. Heel spannend.' 'Wij zijn eens met de verkenner naar de Veluwe gefietst met een tentje. Lekke banden onderweg werden gerepareerd door zesde klassers die ons begeleidden.' 'Een van de leraren nam ons mee naar de Loosdrechtse plassen. De roeiboot was een zwaar ding, maar het was een mooie zonnige dag. Naar mijn herinnering heeft hij die dag een zonnesteek opgelopen waarvoor hij enkele dagen in het donker op zijn kamer moest liggen.' Andere leraren namen een groep leerlingen mee op een wandeling naar Vogelenzang. Een traktatie onderweg was dan een half pepermuntje. Of een leraar nam een paar van ons in zijn auto mee naar Zandvoort, waar we na een zonnige dag in het donker de fluoriserende waterdruppels van ons lichaam af zagen glijden. Pure magie.

Alles samen waren de mogelijkheden groot, veel groter dan thuis. 'Komend uit een groot bakkersgezin had ik thuis niet de gelegenheid gehad om in alle rust een middelbare schoolopleiding te volgen en daarnaast nog allerlei andere activiteiten te ontplooiën.' 'In de onderbouw heb ik heel veel gelachen.' 'Ik heb er een heerlijke tijd gehad. Mijn moeder noemde Hageveld liefkozend "Gods speeltuin". Zo voelde het eigenlijk ook. Ik heb het als heel plezierig ervaren dat er altijd mensen om me heen waren om te sporten, biljarten, kaarten, toneelspelen enzovoorts.'

Niet voor iedereen was het goed toeven in "Gods speeltuin"

Het leven in een internaat, in een gevarieerde groep die voortkwam uit de verschillende katholieke milieus van Noord Holland, is bepalend geweest voor ons verdere leven en carrière. Voor velen in positieve zin: 'Ik genoot van de veelheid aan verschillende contacten, het omgaan met nieuwe situaties, het opzoeken van grenzen, het verdiepen van liefhebberijen en ik leerde er omgangsvormen.' 'Ik bewaar goede herinneringen aan de

vriendschappen en de onderlinge band met elkaar. Die ervaring heeft mij geholpen om in mijn diensttijd en later ook in mijn werk een goede relatie met collega's op te bouwen.' 'Natuurlijk waren er wel eens onderlinge ruzies, doch over het algemeen overheerste de kameraadschap.'

Niet iedereen genoot er van, integendeel. Zeker in het begin was het een gevecht om een plaats in de groep te veroveren, want al vrij snel werd de pikorde bepaald. 'Het was emotioneel ook best wel een moeilijke tijd omdat ik voor mijn gevoel ver van huis was en me moest zien te handhaven in deze bijzondere jongens/mannenwereld.' In de pikorde kwamen de getalenteerde voetballers gemakkelijk bovenaan, de schuchtere jongens al snel onderaan. 'Ik ervoer dat de plek die je in de groep innam in de eerste weken al bepaald was (en dat was helaas niet op nummer 1). Het lukte me niet me daaraan te ontworstelen, uiteindelijk alleen door te vertrekken. Aan het eind van de derde klas kwam ik in overleg met mijn biechtvader tot de slotsom dat ik het leven op Hageveld beter vaarwel kon zeggen, en dat deed ik, met veel pijn.'

In die tijd waren er nog geen anti-pest-protocollen. Pesten was voor velen iets wat er gewoon bij hoorde. Niet voor degenen die gepest werden. 'Ik heb veel last gehad van de jarenlange pesterijen, waar niet tegen werd opgetreden. Ik heb de bijnaam die mij gegeven werd altijd vreselijk gevonden. Ik had geen echte vaste vrienden maar was altijd heel blij als ik weer voor een tijdje een maatje gevonden had om in de pauzes mee over de cour te lopen. Het pesten heeft zeker een behoorlijke invloed op mijn verblijf gehad. Ik verbaas me er nog steeds over dat ik zo vaak alleen ben/kan zijn geweest tussen zo veel mensen. Ik was blij dat ik weer thuis kon wonen en van mijn bijnaam af was.' En pesten heeft op een internaat een extra dimensie: er valt niet aan te ontkomen. Degene die gepest wordt gaat er 24 uur per dag, 7 dagen per week onder gebukt. 'Het is voor mij een moeilijke periode geweest op Hageveld. Ik was de kleinste van de klas en had een heel laag zelfbeeld. Ik ontsnapte dan stiekem op zondagmiddag via het bos aan de achterkant naar het Spaarne om daar naar bootjes te kijken, of ik ging in mijn eentje via de hoge brug van de oprijlaan naar Heemstede om een kroket te trekken uit de automaat van snackbar Vita Nova.' Terugkijkend valt op dat de leiding feitelijk niet tegen pesterijen en eenzaamheid optrad.

De internaatsleiding had heel andere zorgen, ze was juist beducht voor te nauwe banden tussen jongens. Hechte vriendschappen werden tegenwerkt en in enkele gevallen ook expliciet verboden. Waren ze bevreesd voor de hormonen en de opkomende seksuele gevoelens? Waarschijnlijk wel. Wellicht is die benadering ook de reden dat veel vriendschappen tamelijk oppervlakkig bleven. Want ook al roemen veel klasgenoten de kameraadschap tijdens de Hageveld jaren, weinigen zijn na Hageveld vriendschappen met hun voormalige klasgenoten blijven onderhouden, zo bleek op de reünie. 'Leerlingen die heden ten dage op Hageveld komen, sluiten vriendschappen die vaak een leven lang duren, maar mijn vriendschappen gingen op de waakvlam'.

De veranderingen in het dagelijks leven

Aan het einde van de derde klas kwam de toenmalige regent Hupperetz hoogstpersoonlijk naar de refter om ons toe te spreken. Dat gebeurde zelden, hij had blijkbaar iets heel belangrijks te vertellen. Vanaf de kathedraal deelde hij mee dat alle leerlingen van klas 3 tot en met klas 6 na de zomervakantie een fiets mee terug mochten nemen naar Hageveld! Ogenschoonlijk een detail, maar dat was het beslist niet, want de komst van de fiets markeerde een keerpunt in het dagelijks leven zoals we dat tot dan toe hadden meegemaakt. Het betekende heel praktisch dat we in de vrije tijd van het terrein af konden, onze leefwereld werd in één klap met een straal van zo'n twintig kilometer uitgebreid. Daarnaast stond de fiets symbool voor de groeiende vrijheden op andere gebieden, voor de blik die meer en meer op de samenleving werd gericht. 'De ontwikkeling naar meer vrijheid, in de geest van de jaren zestig, daar zat je al puberend middenin, dat maakte je ook op Hageveld mee.'

Aan het begin van de derde klas hadden we nog de drie dagen durende ontgroening door de ouderejaars ondergaan, een traditie die elke klas ten deel viel bij de overgang van de Kleine Kant naar de Grote Kant. Nogal wat ouderejaars hechtten daar veel waarde aan, tradities moet je tenslotte in ere houden. Velen van ons vonden het oubollig of volstrekt achterhaald. 'Ik heb nog net de ontgroening aan de Grote Kant meegemaakt. Aanvankelijk was ik daar best wel bang voor, maar eigenlijk viel dat ook wel mee.' 'De zogenaamde ontgroening was een pure schande' Het jaar erna

hebben we in overleg met de vijfde en zesde klas de ontgroening vervangen door een welkomstfeest.

De komst van de fiets startte als een gecontroleerd experiment. Zo stippelde de prefect van de derde en vierde klas een tiental mooie fietsroutes uit door het landelijk gebied rond Heemstede, uitermate geschikt voor een mooie zaterdag- of zondagmiddag. Vóór vertrek moest je op een prikbord aankruisen welke route je ging fietsen, en met wie. Maar al snel ging iedereen de fiets gebruiken op een manier zoals leeftijdsgenoten dat deden, namelijk om ergens naar toe te gaan. Zo kwam de Haarlemse Schouwburg binnen bereik. En in de loop van de vierde klas mocht iedereen op dansles. Dat veroorzaakte een eenmalig jongensoverschot op de Haarlemse dansscholen, want bijna iedereen in klas vier, vijf en zes ging er heen. Op de fiets.

Vanaf dat moment gingen de ontwikkelingen vrij snel. In plaats van drie keer per jaar konden we om de week een weekend naar huis. 'We waren van de lichterding die steeds meer vrijheden verkregen: fietsen, dansles, toneel met meiden van Pedagogische Academie de la Salle enzovoorts.' En de voetbalcompetitie veranderde ingrijpend. Tot dan toe speelden we louter onderlinge partijtjes waarbij vooral de wedstrijden tussen de vijfde en zesde klas beleefd werden als El Classico. Maar vanaf nu werd een groot aantal elftallen ingeschreven voor de competities van aspiranten en junioren in het KNVB-gewest Haarlem. Speelden we opeens tegen een elftal vloekende en tackelende jochies uit een Haarlemse achterbuurt; werden wij tot onze verbazing vermanend toegesproken door de scheidsrechter. Hij wist blijkbaar dat wij van Hageveld kwamen.

De Flower Power drong door de muren van het gerenommeerde statige Hageveld. Eerst nog muziek van Francoise Hardy, Peter, Paul & Mary, Joan Baez en Ramses Shaffy, maar al snel de Beatles, de Rolling Stones en Cuby and the Blizzards. 'Pretty Woman en de andere muziek van de jaren 60 hielden en houden mij nog overeind.' In de Engelse les werden de teksten vertaald. "Lives by the Sea", zo legde de leraar Engels uit, "is beeldspraak. Sea staat voor de C van cocaïne. Het betekent dus dat hij cocaïne gebruikt". Heel leerzaam, want al neuriënd dachten wij niet aan wit poeder maar heel argeloos aan hagelwitte stranden. Langzamerhand verschenen de lange broeken met wijde pijpen en de bloemetjes



Muurschilderingen van Willem Snitker op de zolder van Het Voorhuis voor het 150-jaar feest van Hageveld.

overhemden en sommigen lieten hun haar tot op de schouders groeien. Het werd heel zichtbaar op het feest bij gelegenheid van het 150-jarig bestaan in 1967. 's Ochtends werd de aftrap gegeven met een kerkdienst, Aarde en Adem geheten, geheel in het Nederlands, met teksten van huisdichter Jan Duijn op muziek van Joop Stokkermans. 's Middags en 's avonds voltrok het feest voor leerlingen, leraren en ouders zich op de zolder, voor die gelegenheid door onszelf omgetoverd tot feestruimte met visnetten en afgedankte Thonet stoeltjes uit de refter, terwijl tekenleraar Willem Snitker de muren beschilderd had met fraaie pop-art graffiti, een techniek die was ontleend aan de revolutionaire muurschilderingen in Mexico stad. De huisband knalde er in met stampende muziek; nou ja, zo heel veel decibellen produceerden ze ook weer niet.



Huisband Deposit

En het protest zwelde aan. Enkele docenten gingen voorop. De pacifistische docent Nederlands praatte zijn lessen vol over ontwikkelingshulp en we bezochten de oprichting van zijn geesteskind, het Haarlems Actiecomité Voor Internationale Samenwerking (HAVIS). Of we gingen naar lezingen van de journalist Henk Neumann over die verderfelijke Amerikaanse oorlog in Vietnam. Zelf organiseerden we acties zoals een sitdownstaking waarbij we weigerden de leslokalen in te gaan. Over democratisering werd gediscussieerd binnen en buiten de lessen. Een van de strategische vraagstukken was of we ons wel of niet moesten aansluiten bij de landelijke scholierenacties die volgden op de Maagdenhuis bezetting. Nu weten we dat het nog maar het begin was van een nog veel turbulentere periode, maar wij, enkele jaren daarvoor op Hageveld begonnen als seminaristen, vonden onze acties al behoorlijk heftig.

En de roeping?

Terwijl we ons meer en meer richtten op de buitenwereld en alles wat daar gaande was nam de tijd besteed aan religie en liturgie steeds verder af. Voor een deel werkten we daar aan mee, maar voor een groot deel was dit ook van hogerhand ingegeven. Al in het jaar voor we naar Hageveld kwamen was regent Henning, naar men zegt een patriarch van de oude stempel, vervangen door Hupperetz. Met zijn ervaring bij de verkenners werd hij geacht goed met de jeugd om te kunnen gaan. En omdat hij in zijn parochie in Hoorn een Nederlandstalige liturgie had ingevoerd zou hij de geschikte persoon zijn om de vernieuwing vorm te geven. Dat uitte zich concreet in een nieuw, eenvoudig houten, altaar in de kapel zodat de priester die de H. Mis opdroeg niet met zijn rug maar met zijn gezicht naar ons toe stond. Geleidelijk werd de Latijnse liturgie vervangen door de Nederlandse, en werden de Gregoriaanse gezangen ingeruild voor eigen composities. Mochten we de eerste jaren pas op Tweede Kerstdag en Tweede Paasdag naar huis want het hoogtepunt van die kerkelijke feestdagen moesten we toch echt op Hageveld vieren, later gingen wij daags voor de feestdagen al naar huis. Het aantal reguliere diensten in de kapel werd verminderd evenals het aantal keren dat er gebeden moest worden voor en na het eten en de les. 'Bijzonder dat wij de vernieuwing in de kerk mede hebben vormgegeven. Wij waren al gauw klaar met de dagelijkse diensten en bijeenkomsten in de kapel.'

Daarvoor in de plaats kwamen geen vervangende rituelen, geen nieuwe religieuze symbolen, geen nieuw geloof, wel een grotere gerichtheid op de wereld om ons heen en op de noden in de samenleving. Zo togen ook wij naar de gespreksgroepen voor jongeren die in Haarlem, net zoals in de rest van Nederland, uit de grond schoten. De prefect van de vijfde en zesde klas stuurde ons zoals gebruikelijk op retraite, maar nu met meisjes van de opleiding verpleegkunde in Alkmaar.

En hoe ging het met onze roeping? Achteraf moeten we zeggen dat de roeping die we als twaalfjarigen hadden niet echt iets was dat uit onszelf kwam, we voldeden vooral aan wat de omgeving van ons verwachtte. Voor goedkatholieke ouders was het nou eenmaal een hele eer om eerst een 'zoon op studie' en later een 'priesterzoon' in de familie te hebben. En terwijl onze omgeving seculariseerde nam bij ons de roeping in versneld tempo af. Die klasgenoten die er nu in de schriftelijke interviews over schrijven, en dat zijn er niet veel, besteden er betrekkelijk weinig woorden aan. 'Ik ging er zwaar gelovig heen en ging er als ongelovige af.' 'De omslag van seminarie naar bisschoppelijk college was prima en kwam op een goed moment.' De antwoorden laten zien dat niemand een geloofscrisis heeft doorgemaakt, de roeping verdween vrij onopgemerkt. 'Het doel waarvoor ik kwam, opleiding voor priester, heb ik niet zo bewust aan gewerkt. Ik deed mee aan het programma, maar enige bezinning daarop of zelfreflectie? Daar ben ik nooit goed mee omgegaan.' Voor klasgenoten voor wie het geloof nog wel een betekenisvolle rol bleef spelen was het celibaat een obstakel. Veel priesterstudenten en jonge priesters waren teleurgesteld dat het Tweede Vaticaans Concilie, en het daarop volgende Pastoraal Concilie in Noordwijkerhout, geen enkele ruimte bood om van het celibaat af te wijken. Voor een enkeling was het overigens nog wel lastig het thuis te vertellen. Eén van ons viel het zo zwaar, gezien de opofferingen die zijn ouders zich hadden getroost, dat hij daarvoor een tamelijk dramatische route koos: 'Ik ben met opzet blijven zitten, omdat ik mijn ouders eigenlijk niet durfde te vertellen dat hun zoon géén priester zou worden.' Want iemand die twee keer bleef zitten moest van school. Doel bereikt.

De meesten bleven Hageveld wel trouw, ook zonder roeping, doorgaans op opportunistische gronden. 'Roeping had ik al snel niet meer. Ik ben op Hageveld gebleven met het kromme argument

dat het de beste mogelijkheid was om het gymnasium diploma te halen.' 'Vanaf de vierde klas ging het voor mij steeds meer om de voordelen wat betreft de opleiding en het halen van het diploma in plaats van de priesteropleiding.' 'Na het tweede jaar was de roeping wel verdwenen. Toch ben ik gebleven omdat de discipline op Hageveld het mij makkelijker maakte het gymnasium af te maken.' Hieruit blijkt ook dat de meesten zich in de hogere klassen prima thuis voelden in het vrije klimaat dat op Hageveld was gaan heersen. 'De eerste twee jaar waren niet zo aangenaam. Maar vanaf het derde jaar werd het steeds beter en werd Hageveld steeds meer een omgeving die mij gevormd en geïnspireerd heeft. Er heerste een sfeer waarin alle ruimte was voor mijn brede interesse in allerlei zaken.'

Was het een goede school?

Veel klasgenoten geven aan dat ze wilden blijven omdat ze dachten op Hageveld wél het gymnasium diploma te kunnen halen, thuis niet. Was dat te danken aan de kwaliteit van het onderwijs of komt het op het conto van het internaat? Zo merkt iemand volkomen terecht op: 'Ik heb op Hageveld leren leren.' Heeft hij dat tijdens de lessen geleerd? Of is dat te danken aan de intensieve begeleiding vanuit het internaat?

Sinds de gedwongen splitsing in 1962 liep tussen de school en internaat een, soms flinterdunne, scheidslijn. Vanaf dat moment stond de school onder leiding van een rector, niet meer van de regent die aan het hoofd stond van het internaat. De functie van rector werd destijds bekleed door een van de priesterleraren. Het lerarenkorps bestond fiftyfifty uit priesters en leken, overigens allemaal mannen tot in de zesde klas de eerste lerares haar intrede deed. Alle leerlingen waren intern, tot vanaf 1965 mondjesmaat ook jongens van buiten het internaat tot de school toegelaten werden. De school telde ongeveer 300 leerlingen, voor een categoriaal gymnasium destijds van behoorlijke omvang. Bijzonder was wel dat de school vanaf de vijfde klas naast de alfarichting (talenpakket) en de bètarichting (exact pakket) een gammarichting had, een soort bezemklas voor die leerlingen die het gymnasiumdiploma niet zouden halen maar wel voldoende potentie hadden om ooit priester te worden. Toen wij zover waren werd de gammarichting vervangen door een havo-opleiding aan Pabo de la Salle in Heemstede. Een stuk of zes klasgenoten gingen de laatste

jaren dus in Heemstede naar de havo, op een gemengde school.

De kwaliteit van de leraren op Hageveld liep uiteen. De priesterleraren waren voorbestemd om zielenherder te worden, geen leraar. Niet bepaald een goed startpunt voor een baan in het onderwijs. Maar wat zij gemeen hadden was hart voor de zaak, ook hun leerlingen zouden ooit priester moeten worden, wat is er mooier dan dat? En sommigen combineerden dat met veel gevoel voor pedagogiek en didactiek, dat waren prima leraren. Anderen waren domweg in de verkeerde film terechtgekomen; voor hen was elke lesdag weer een worsteling. Ook de lekenleraren waren bepaald niet van gelijk niveau. Naast leraren die deskundigheid combineerden met grote inzet was er bijvoorbeeld ook een die duidelijk al voor het eerste lesuur gedronken had. Het kon gebeuren dat de eindexamenklas een taxi moest sturen om hem van huis op te halen. Hoe kon zo iemand een aanstelling krijgen? Over de kwaliteit van het onderwijs op Hageveld wordt dan ook verschillend gedacht. Sommigen zijn positief tot laaiend positief. 'Ik heb mijn hele leven lang ongelooflijk veel profijt en plezier gehad van mijn tijd op Hageveld en dan vooral van de uitstekende opleiding op het gebied van talen en cultuur.' Anderen zijn nogal kritisch. 'Zo herinner ik mij een dictaat bij biologie, les in les uit, over walvissen. En wij maar pennen, een schrift vol. Of een scheikundeleraar die nooit proeven deed, hoe onaantrekkelijk kun je het vak maken?'

Was Hageveld nou een goede school of niet? Het beoordelen van de kwaliteit van een school is helaas verre van eenvoudig. Idealiter vergelijken we de schoolprestaties van Hagevelders met die van leerlingen van vergelijkbare scholen zoals het Ignatiuscollege in Amsterdam en het Mendelcollege in Haarlem aan de hand van relevante indicatoren. Prestatie-indicatoren per school zijn echter pas beschikbaar sinds 1997 (en zelfs op die vrij geavanceerde methode van kwaliteitsmeting is kritiek mogelijk). Wij zullen het helaas moeten doen met de beoordeling van de kwaliteit zoals wij die zelf ervaren hebben. Twee van ons hebben vanaf de vijfde klas les gekregen op een ander gymnasium, zij hebben althans enig vergelijkingsmateriaal. De een meent dat het onderwijs op Hageveld beslist beter was dan dat op zijn nieuwe school in Haarlem, de andere slaat de kwaliteit van zijn latere Amsterdamse school toch echt hoger aan dan die van Hageveld. Zie daar maar eens chocolade van te maken.

Was het een goed internaat?

Hoe kijken wij nu achteraf aan tegen het functioneren van de leiding van het internaat? Zoals gezegd stond de regent aan het hoofd van het internaat. Voor de eerste en tweede klas, de derde en vierde klas en de vijfde en zesde klas was de dagelijkse leiding in handen van een prefect terzijde gestaan door een surveillant. Verder koos elke leerling in de eerste weken op Hageveld uit de groep van priesterleraren een biechtvader die tevens functioneerde als mentor. Tenslotte waren er activiteiten begeleiders, zoals die voor de verkenner, het toneel of het koor.

Onze klasgenoten zijn best wel kritisch over de leiding van het internaat in de eerste en tweede klas. Wij waren toen twaalf, dertien jaar en Hageveld was nog een van de buitenwereld afgesloten op oude leest geschoeid seminarie. Zo verstonden niet alle biechtvaders de tekenen des tijds als het ging om homoseksualiteit. 'De seksuele voorlichting die ik van mijn biechtvader heb gekregen heeft me jaren op het verkeerde been gezet. Dit neem ik hem echt héél kwalijk. In die tijd merkte ik ook dat mijn seksuele voorkeur niet de gangbare was. Tussen al die jongens was het moeilijk om deze gaardheid ook te aanvaarden. Daar heb ik jaren later nog mee geworsteld.'

Een van de leidinggevendenden ging bepaald niet zachtzinnig te werk om zijn gezag te vestigen, een van onze klasgenoten spreekt in dit verband van 'een schrikbewind'. Zo herinneren nagenoeg alle klasgenoten zich 'die sleutel in de rug'. Een van ons verwoordt het als volgt: 'Het duwen van een sleutel in de rug tijdens de verplichte studie-uren heb ik als zeer bedreigend ervaren. Naderhand moest je dan bij hem op kamer komen en ging je over de knie en kreeg ik weer die vervelende sleutel in de rug geduwd. Deze manier van (waarschijnlijk seksueel, maar in ieder geval intimiderend) misbruik is mij altijd bijgebleven. Als hij klaar met je was, kreeg je vaak een koetjes-reep.' Een ander schrijft met enig understatement over de eerste jaren: 'De minachting en de vernedering die mij ten deel viel van de kant van de leiding was niet prettig.' Weer een ander: 'Toen ik een keer strafwerk had hoopte ik dat het halverwege kwijt gescholden zou worden als hij weer met zo'n grijns langs mij liep. Ik bleef eindeloos pennen, helaas... Toen ik het strafwerk in de recreatiezaal in wilde leveren zei hij dat het inleveren op zijn kamer

diende te gebeuren. Ik werd daar op zijn schoot getrokken en voelde zijn lid stijf worden. Ook al begreep ik niet goed wat er gebeurde was het geen fijne ervaring. Ik heb er voor gezorgd dat ik daarna nooit meer op zijn kamer moest zijn, wat wel ingewikkeld was. Hij probeerde dat steeds opnieuw. "Waarom kom je mij geen bloemen brengen?", zei hij dan, wetend dat ik een tuintje had. Jaren later ben ik er pas over gaan spreken toen ik merkte dat anderen hetzelfde was overkomen en heb ik het ook gemeld bij de Commissie Deetman.' Terugkijkend moeten we hier spreken van ongepaste gedrag dat bij diverse klasgenoten diepe sporen heeft nagelaten. Wat het extra wrang maakt is dat zij bij niemand aan konden kloppen voor steun, zeker niet bij hun ouders, want de goede intenties van de internaatsleiding waren in de ogen van onze ouders boven elke twijfel verheven, het waren immers priesters.

Een groot aantal klasgenoten spreekt met veel waardering over andere leidinggevenden. 'Natuurlijk heb ik ook wel leuke herinneringen, bijvoorbeeld aan die keer dat we kroketten getrakteerd kregen op het ijs, met als gevolg dat een grote groep jongens inclusief de gulle priesterleraar door het ijs zakte.' 'De vakantie naar Parijs, georganiseerd door de leraar Frans die daar 's zomers in een parochie werkte, was heel bijzonder.' 'Goede herinneringen heb ik ook aan mijn biechtvader die ons op zijn kamer ontving voor seksuele voorlichting. Een van de jongens durfde verder vragen als wat hij wilde vertellen. Rode hoofden. Bijzondere avond.'

Voor al over de internaatsleiding in de latere jaren horen we nagenoeg geen wanklanken van klasgenoten, integendeel. 'Ook al heb ik het ronduit moeilijk gehad op Hageveld, toch denk ik met veel waardering terug aan de steun en stimulans die ik de laatste twee jaar kreeg van een van de priesterleraren.' Er is veel waardering voor de priesters die, al zoekend, de veranderingen stap voor stap hebben vormgegeven en al doende ons de ruimte gaven ons te ontwikkelen tot kritische zelfbewuste wereldburgers. En dat in een periode waarin zij zelf ook vraagtekens plaatsten bij hun eigen rol in kerk en samenleving en hun eigen geloofsbeleving.

Hoe de internaatsleiding zelf functioneerde en hoe het veranderingsproces bij hen tot stand kwam weten we niet, het onttrok zich aan onze waarneming. Vonden er functioneringsgesprekken plaats? Kregen leraren feedback op hun

gedrag en suggesties voor hun eigen ontwikkeling? Werd in de Paarse Zaal, waar de priesters onder het toeziend oog van strenge ex-regenten vergaderden, breed gediscussieerd over alle aspecten van de vernieuwing of werden de lijnen uitgezet door een klein aantal voortrekkers? Kregen de prefect, de surveillanten en de activiteiten begeleiders die dagelijks in contact stonden met de leerlingen elk jaar nieuwe richtlijnen of werden ze geacht zelf het wiel uit te vinden? Nu wij als leerlingen terugkijken op onze Hageveld jaren worden we nieuwsgierig hoe de leraren die tijd hebben beleefd: wat gebeurde er in de jaren zestig in Het Voorhuis?

Wat heeft deze leerschool voor het leven ons gebracht?

Maar de kernvraag is toch "waar hebben wij uiteindelijk het meest aan gehad?" Breed gedragen is het idee dat de tijd op Hageveld ons heeft gevormd: 'Het was een leerschool voor het leven.' Niet iedereen heeft die leerschool overigens als positief ervaren. De fouten die de internaatsleiding in de eerste jaren maakte en het soms harde klimaat dat heerste in de groep jongens onderling hebben sporen nagelaten, in enkele gevallen diepe sporen. 'De periode op Hageveld is behoorlijk bepalend gebleken voor mijn verdere leven, en niet in positieve zin. Mijn ervaringen op Hageveld hebben gemaakt dat ik voortdurend beducht was voor het oordeel van anderen over wat ik deed.' Een op zeven beoordeelt de tijd op Hageveld daarom redelijk negatief of ronduit negatief.

De positieve aspecten die veelvuldig genoemd worden liggen op het gebied van cultuur, sociale vaardigheden en persoonlijke vorming. 'De algemene en culturele ontwikkeling die je meekreeg, en waaraan je zelf kon werken.' 'De algemene vorming, de manier van discussiëren, kritisch kijken naar godsdiensten en andere machtsblokken en het ontwikkelen van sociaal gedrag.' 'Het makkelijk met mensen om kunnen gaan. Dat moest ook als je de hele dag in een groep verkeert.' 'Ook leerde ik er zelfstandig denken' 'De negatieve ervaringen heb ik later positief kunnen gebruiken.'

De helft van ons schrijft: 'Ik had nooit een dergelijke opleiding kunnen volgen als ik was thuisgebleven.' Velen van ons kwamen immers uit een groot gezin dat krap behuisd was met ouders die zelf weinig of geen opleiding hadden genoten en druk waren met een bedrijf waar de kinderen na schooltijd in mee moesten helpen. In dat tijdsgewricht boden internaten aan kinderen een unieke

gelegenheid om een opleiding af te maken die anders buiten bereik zou blijven. Dat was niet het primaire doel van Hageveld, dat was immers de opleiding tot priester, maar wij grepen de kans op een gymnasiumdiploma met beide handen aan.

Opmerkelijk is dat ook de helft van ons positief oordeelt over de discipline en de structuur die heersten, vooral in de eerste jaren van ons verblijf. Hoe kan dat? Later in de jaren zestig trokken wij toch ten strijde tegen 'kadaverdiscipline' en 'vermolmden structuren'? Moeten we hier uit afleiden dat velen van ons nu oordelen dat die strijd te ver is doorgeschoten?

Het meest opmerkelijke is datgene wat twee derde van ons niet nodig vinden om te vermelden in de schriftelijke interviews. Twee derde rept in het geheel niet meer over het geloof, de kerk of de roeping die we indertijd allemaal hadden. Voor de meesten is religie blijkbaar passé. Het heeft plaats gemaakt voor een maatschappelijke betrokkenheid zonder religieuze context. Desondanks bespeuren we bij nagenoeg ieder van ons trots, dat we onderdeel zijn geweest van een bijzonder katholiek instituut in een bijzondere periode.

Nawoord

Dit artikel wordt ook gepubliceerd in het Jaarboek van de Stichting Reünisten Hageveld (SRH). We bedanken de SRH voor de organisatie van de reünie op 8 juli 2017, maar we bedanken vooral onze 37 klasgenoten die hun herinneringen, ervaringen en gevoelens over die bijzondere periode in hun leven met ons hebben gedeeld.

Paul Besseling (pjb@ziggo.nl)
Kees Swan (cswan@quicknet.nl)

Amsterdam/Wognum
23 oktober 2018

